

PIKNIK U CESTY: KOMENTÁŘ

Boris Strugackij

Příběh vzniku této knihy (na rozdíl, mimochodem, od příběhu jejího vydání) neobsahuje nic zajímavého nebo, řekněme, poučného. Román se začal rodit v únoru 1970, kdy jsme se sešli v Domě spisovatelů Komarovo, abychom psali *Odsouzené město*, a mezitím jsme během večerních procházek liduprázdnými zasněženými uličkami chatové osady vymysleli několik nových syžetů, mimo jiné také syžety budoucího *Špunta* a budoucího *Pikniku*.

V našem pracovním deníku vypadá vůbec první záznam o *Pikniku* následovně:

„Opice a prázdná plechovka. Třicet let po návštěvě mimozemšťanů jsou zbytky krámů, které tady nechali, terčem honby a hledání, cílem výzkumů a příčinou neštěstí. Bují pověrčivost; úřad, který má tyto předměty pod kontrolou a snaží se díky nim chopit moci; organizace, jež se je naopak pokouší zničit (vědomosti spadlé z nebes jsou zbytečné a škodlivé; každý takový nález může být použitý jedině za špatným účelem). Prospektoři, považovaní za čaroděje. Ztráta autority vědy. Opuštěné biosystémy (téměř vybitá baterka), oživlí nebožtíci z nejrůznějších dob...“

V téže době se objevuje i schválený a definitivní název *Piknik u cesty*, ovšem po pojmu „stalker“ ještě není ani památky – jsou

tady „prospektoři“. Bezmála o rok později, v lednu 1971 (znovu v Komarovu), dáváme dohromady velice podrobnou, do nejmenších detailů propracovanou osnovu románu, ale dokonce ani tehdy – doslova v předvečer dne, kdy jsme konečně přestali vymýšlet syžet a pustili se do vlastního psaní –, dokonce ani tehdy ještě v našich nástinech vůbec nefiguruje slovo „stalker“. Budoucím stalkerům se zatím říká „trapeři“: „traper Redrick Schuhart“, „traperova přítelkyně Guta“, „traperův mladší brácha Sedwick“... Se samotným termínem „stalker“ jsme evidentně přišli až během psaní prvních stránek textu. A co se oněch „prospektorů“ a „traperů“ týče, tak ti se nám nelíbili od samého začátku – na to si dobře vzpomínám.

„Stalker“ je jedno z mála námi vymyšlených slov, která se stala všeobecně užívanými. Slůvko „kyber“ se, pravda, také ujalo, ale především mezi žánrovými fanoušky, zatímco termín „stalker“ se rozšířil podstatně víc a také se lidem vryl mnohem hlouběji pod kůži, i když to se nejspíš přece jen stalo hlavně díky Tarkovského filmu. Ovšem ani samotný Tarkovskij po něm nesáhl náhodou. Tohle slůvko se nám asi vážně docela povedlo – bylo přesné, výstižné a dobře znějící. Odvodili jsme ho z anglického „to stalk“, což mimo jiné znamená „plížit se“ nebo „krást se“. Mimochodem, tohle slovo se vyslovuje jako „stók“, a tak by bylo správnější říkat nikoli „stalker“, ale „stóker“. My jsme si ho ovšem rozhodně nevypůjčili ze slovníku, nýbrž z Kiplingova románu, který se ve starém, ještě předrevolučním překladu do ruštiny jmenoval *Udatná společnost* (nebo něco na ten způsob). Román vyprávěl o bujaré partičce anglických školáků z přelomu 19. a 20. století a jejím vůdci, vynalézavém chuligánovi přezdívaném Stalky. Arkadij ode mě ještě kdysi zamlada, jako student Vojenského institutu cizích jazyků, dostal Kiplingovu knihu *Stalky & Co.*, kterou jsem náhodně pořídil

kdesi v bazaru, přečetl si ji a pln nadšení ji hned nanečisto přeložil jako *Stalky a společnost*. Tento text se pak pro mě stal jednou z nejoblíbenějších knih mých školních a univerzitních let. Když jsme tedy vymýšleli slovo „stalker“, nepochybně jsme měli na mysli právě mazaného Stalkyho, drsného, a někdy dokonce krutého uličníka, jemuž ovšem nescházela ani velkodušnost a svérázná klukovská ušlechtilost. A v tu chvíli nás samozřejmě ani nenapadlo, že se ve skutečnosti nejmenuje Stalky, ale spíš Stóky. (V českém překladu se jmenuje *Stopka*. Kiplingův román *Stalky & Co. u nás vycházel jako Stopka & spol.* – pozn. překladatele.)

Román jsme spolu s Arkadijem bez jakýchkoli zdržení nebo krizí dokončili během pouhých čtyř společných setkání – 19. ledna 1971 jsme začali pracovat na první verzi textu a 3. listopadu téhož roku jsme již měli hotový čistopis. Mezitím jsme se věnovali nejrůznějším (a zpravidla pitomým) záležitostem – psali jsme stížnosti „Vládnoucímu senátu“ (tj. na sekretariát moskevského oddělení Svazu spisovatelů), odpovídali na dopisy (což jsme sedíce bok po boku dělali poměrně vzácně), sepisovali projekt celovečerního populárně-vědeckého filmu *Setkání světů* (o kontaktech s jinými formami inteligence), dávali dohromady tři krátké scénáře pro satirický kinožurnál *Knot* (nebo pro něco na ten způsob), vymýšleli syžet pro televizní inscenaci *Volba padla na Rybkina*, v hrubých rysech jsme rozpracovávali syžet nového románu *Podivné události na útesu Octopus atd., atd., atd.* Žádný z těchto našich autorských pokusů se již dále nijak nerozvíjel a nikdy nedospěl k žádnému definitivnímu závěru, a žádný také nemá nic společného s následujícími událostmi.

Je pozoruhodné, že byl *Piknik* poměrně snadno a bez větších problémů otištěn v leningradském literárním časopise *Aurora*.

Konec ukázky – přemluva dále pokračuje.